
JI EDÎTOR

Piştî avabûna dibistanên nûjen ku bi destê netewedewletan hatin avakirin, zarokatî û xwendekarî bûne du diyardeyên nêzmana. Vê yekê jî kir ku divê zarok fêrî xwendinê bibin û cihê herî minasib jî ji bo wan dibistan bû. Di serî de ferqeke wisa xuyayî di nav edebîyata giştî û edebîyata zarokan de nebû. Çimkî hîn zarok û alema zarokatîyê baş nehatibû nasîn, loma berhemine xisûsî ji bo zarokan pir kêr bûn. Ji ber vê yekê di serî de hin klasîkên cihanê alema edebî ya zarokan dixemiland. Herweha berhemên edebîyata gelî û nexasim çîrokên gelî di serî de ew berhem in ku ji bo zarokan hatine berhevkerin, jinûvenivîsandin, wênekirin û çapkirin. Helbet weku hemû qadên edebîyatê, edebîyata zarokan jî bi demê re gelek nexş û nemûşên nû li xwe girtin, cureyên nû tê de hatin nivîsandin û bi pedagojîyê re li hev kir û hem bû qadeke serbixwe hem jî bû qadeke navdîsîplînî. Lê nêzî du sed salan e ku hîn jî tesîra dibistanan, perwerdeya neteweyî ya li ser edebîyata zarokan kêr nebûye. Bi kurtî ger perwerdeya bi zimanekî di nav sîstema perwerdeyê de ji xwe re cih dîtibe û pê re edebîyata zarokan a wî zimanî jî xwendekar û qadeke geşedanê peyda dike.

Tecrubeya zimanê kurdî di vê biwarê de weku qedera kurdan bûye, geh biriqiye geh çilmisiye, li hin perçeyan geşe daye û li hin perçeyan jî ketiye xeweke kûr. Loma di nav kurdan bi giştî de edebîyata zarokan weku hev bi pêş neketiye û nebûye xwedî nivîskar, xwendevan û berhem. Di nav kurmancîya Bakur de çend serdem hene ku edebîyata zarokan bûye xem û pêdivîyek. Xisûsen di salên 1930yî û şûnde li nav kurdên Sovyetê bi berhemên wergêran û telifê û di nav kitêbên dersan de edebîyata zarokan ji bo xwe geşedanekê peyda kiriye. Herçiqas di serê salên 1900î de rewşenbîrên kurdan li Stenbolê û Şamê xwestibin kurdî ji vê qadê bêpar nehêlin û ji zarokan re helbest û çîrokên nû binivîsîn jî ev daxwaz yan jî plan neçûye serî û ketiye xeweke giran heya salên 1980yan ta ku kurd koçî Ewropayê kirine û li wir zimanê kurdî pir kêr be jî di nav dibistanên Ewropayê de cih cihan hatiye xwendin. Ev yek jî bûye sebeb ku kurd ji nû ve rûnin û ji bo zarokan helbest, çîrok, rêzeçîrok, kovar û metnên pedagojîk yê perwerdekarîyê binivîsin û çap bikin. Vê geşedanê piştî salên 1990î li Tirkîyeyê jî hêdî hêdî ji xwe re rêyek dît û nexasim piştî salên 2000î di gel ku di sîstema perwerdeya Tirkîyê de zimanê kurdî tuneye jî bi awayekî lawaz be jî berhem hatine nivîsin û weşanxaneyên teybet bo zarokan hatin avakirin û pir hêdî be jî ji bo herka xwe rêyek bo xwe peyda kir.

Di edebîyatê de serkeftin, pêşketin û nivîsandina berhemên balkêş, tenê bi ceribandina nivîsê bi pêş nakeve, di edebîyata zarokan de jî ev li dar e. Herçiqas xwendevanên vê biwarê di kurdî de kêr bin jî rexneya edebîyatê û nirxandina berhemên edebîyata zarokan li gorî pedagojîyê, estetîka edebîyatê û rastî û îzafîyeta zarokan divê bîn nirxandin û rexnekirin da ku ji aliyê çawanî û kalîteyê ve ev qad bi pêş keve û xwendevan bigihêjin berhemên hêjatir. *Artuklu Kurdology* bi hejmarê xwe ya 18em xwest ku ji bo edebîyata zarokan a kurdî derîyê rexne û analîzê veke û ji aliyê teorî û pênaseyê ve hin rêgez û çarçoveyan li qadê zêde bike. Loma bi vê mebestê di vê hejmarê de sê gotarên vekolînî, du gotarên wergêranê û gotareke danasîna kitêbeke di vî warî de belav dike. Em li vir ji wan gotaran bi kurtî dikarin wiha behs bikin:

Gotara yekem a di kovarê de ji aliyê Ferhat Çiftçi ve hatiye nivîsin bi sernavê “Temayên Pirsgirêknavend di Edebîyata Zarokan de”. Çiftçi di vê gotarê de xwestiye destnîşan bike ka di edebîyata zarokan a kurmancî de temaya pirsgirêknavend çawa hatiye honandin û pêşkêşkirin. Di gel aliyên qels û serkeftî çend çîrok û helbestên kurmancî nirxandine û gihiştîye encamekê.

Di gotara duyem de Tûrkan Tosunê li ser edebîyata zarokan a di kovara Nûbiharê de de xebateke bi navê “*Şopa Kovara Nûbiharê ya li ser Edebîyata Zarokan di Kovargerîya Kurdî de*” pêk anîye. Tosun li vir ketiye nav hûrgiliyên kovarê û nexasim nivîsên ji bo zarokan hatine nivîsin, vîzyon û mîsyona kovarê ya di vî warî de nirxandiye û gihiştîye encamekê.

Gotara sêyem ji aliyê Aydın Meral ve bi sernavê “Li Gor Pîvanên Edebîyata Zarokan Nirxandina Çîrokên Çetoyê Zêdo yên ji bo Zarokan” hatiye nivîsîn ku Meral li gorî pîvanên edebîyata zarokan çîrokên Çetoyê Zêdo nirxandine. Meral çîrok ji aliyê ziman, vegêranê û rastî û îzafiyeta zarokan ve nirxandine û gihiştiye encamekê.

Weku me berê jî destnîşan kir du gotar jî di vê hejmarê de wergêran in ku yek jê gotara Karin Lesnik-Oberstein e û bi sernavê “Defining Children’s Literature and Childhood” di kitêba bi navê *International Companion Encyclopedia of Children’s Literature* de hatibû weşandin û Ferhat Yılmaz ji îngilîzî ev gotar bi sernavê “Pênasekirina Edebîyata Zarokan û Zarokatiyê” wergêraye kurdî û tê de ji gelek referansên sereke pênaseya zarok, zarokatî û edebîyata zarokan heye. Gotara duyem a wergêranê ya Peter Hunt e ku bi sernavê “The Expanding World of Children’s Literature” weku destpêka berhema bi navê *Understanding Children’s Literature* hatiye nivîsandin û Dilan Taycurê ev gotar bi sernavê “Cîhana Lêkolînên Edebîyata Zarokan a ku Her Diçe Berfirehtir Dibe” wergêraye kurdî û tê de qala berfirehbûna qada edebîyata zarokan, sînor û amancên vê qadê dike. Ev her du gotar jî ji bo nasîna sînor, çarçove, amanca edebîyata zarokan dê gelek bikêrhatî be ji bo edebîyata zarokan a kurdî û nexasim ji bo nivîskarên di vê biwarê de.

Herî dawî danasîna kitêba bi navê *Girr û Gallî Mindallanî Kurd-Dîrokçeya Çapemenî û Medyaya Zarokan a Kurdî* ji aliyê Neslihan Güneş Erol ve hatiye kirin. Erol di gel danasîna kitêbê hin xalên qels ên kitêbê jî destnîşan kirine û herweha daye zanîn ku ji bo dîroka vê qadê nexasim ji aliyê çapemenî û medyayê ve asoyeke berfireh pêşkêşî xwendevanan dike.

Bêguman vê hejmarê tenê bi keda min şikil negirtiye. Di serî de nivîskar û wergêranên ku bi berhemên xwe beşdarî vê hejmarê bûn, hekem û edîtorên ku gotar xwendin, sererastkirin û bi pêşnîyazên xwe tekûztir kirin û herweha edîtorê kovarê Doç. Dr. Ahmet Kırkan û cîgirê edîtor Dr. Şehmus Kurt bi pêşnîyaz û tevkarîyên xwe di vê hejmarê de ked dan û bûn sebeb ku em vê hejmarê pêşkêşî xwendevanan bikin. Ez spasdarê her yek ji wan im.

Bi hêviya ku ev xebat bi lêkolînên nû bi pêş bikeve, mezintir bibe û ji bo nîfşên paşerojê bê veguheztin.

Doç. Dr. Kenan SUBAŞI

Edîtorê Hejmarê Taybet a Edebîyata Zarok û Nûciwanan

EDITORIAL

After the establishment of modern schools by nation-states, childhood and students became two similar phenomena. This also made it possible for children to be literate and the most suitable place for them was school. At first, there was no apparent difference between general literature and children's literature. Because children and the world of childhood were not yet well known, so the literary production was very low for children. That's why some of the world classics decorated the children's literary world. In addition, the works of folk literature, especially folk stories, are primarily works collected, rewritten, pictured and printed for children. Of course, like all areas of literature, children's literature has taken on many new forms and examples over time, new types have been written and agreed with pedagogy, and it has become both an independent and an interdisciplinary area. However over nearly two hundred years, the affect of schools, national education on children's literature, has not diminished. In short, if education in a language is included in the education system and children's literature of that language provides students and a development area.

The experience of the Kurdish language in this field has been like the destiny of the Kurds, it has been shining and paled, it has developed in some parts, and in some parts it has fallen into a deep sleep. Therefore, among the Kurds in general, children's literature has not developed similarly and has not had writers, readers, and products. There are several periods in Northern Kurmanji where children's literature has become a concern and a necessity. In the 1930s and later, children's literature specifically developed among Soviet Kurds with translators and textbooks. Although Kurdish intellectuals in Istanbul and Damascus in the early 1900s wanted to provide Kurds with this area and write new poems and stories to children, this request or plan did not go ahead and fell into a heavy sleep until the 1980s, when the Kurds migrated to Europe, where there was very little Kurdish language, and places were studied in European schools. This has also led the Kurds to rethink and write and publish poems, stories, stories, magazines, and educational pedagogical texts for children. This development has gradually found a way in Turkey after the 1990s, and especially after the 2000s, even though there is no Kurdish language in Turkey's education system, products have been written and special publishing houses have been established for children and have found a way for themselves very slowly.

In literature, success, development and writing of interesting works does not only improve by writing experience, and it is also the case in children's literature. Although readers of this field are scarce in Kurdish, criticism of literature and evaluation of children's literature products in accordance with pedagogy, literary aesthetics, reality and children's authenticity should be evaluated and criticized in order to develop this area in terms of quality and to reach more valuable products. *Artuklu Kurdology*, in its 18th issue, called for the opening of criticism and analysis for Kurdish children's literature and to increase some principles and frameworks in the field by theory and definition. For this purpose, it features three research articles, two translation articles and a book review in this field. Here's a brief description of these articles:

The first article in the issue is by Ferhat Çiftçi entitled "Problem-Oriented Themes in Children's Literature". In his article, Çiftçi aims to point out how the theme of the problem-centred has been established and presented in Kurmanji children's literature. He evaluated several Kurmanji stories and poems with their weak and successful sides, and reached a conclusion.

In the second article, Türkan Tosun has conducted a study on children's literature in Nubihar journal entitled "Traces of Nubihar Journal on Children's Literature in Kurdish Journal Publishing". Tosun has been included the magazine's details, especially articles written for children, evaluating the vision and mission of the journal in this regard and reached a conclusion.

The third article was written by Aydın Meral entitled “Evaluation of Çetoyê Zêdo Children’s Stories According to Children’s Literature Criteria”, in which Meral evaluated Zedeo’s stories according to the standards of children’s literature. Meral evaluated the stories in terms of language, narrative, truth, and children’s knowledge and reached a conclusion.

As we have mentioned above, two articles are translation in this issue, one of which is Karin Lesnik-Oberstein’s article entitled “Defining Children’s Literature and Childhood” which has been published in a book called *International Companion Encyclopedia of Children’s Literature* and Ferhat Yilmaz has translated this article from English under the title “Pênasekirina Edebîyata Zarokan û Zarokatiyê” into Kurdish, including many main references to the definition of child, childhood and children’s literature. The second translation article is by Peter Hunt’s entitled “The Expanding World of Children’s Literature” which has been written as the beginning of a work called *Understanding Children’s Literature* and Dilan Taycur has translated this article into Kurdish with the title “Cîhana Lêkolînên Edebiyata Zarokan a ku Her Diçe Berfirehtir Dibe”, which discusses the expansion of children’s literature, borders and objectives in this field. Both articles will be very useful for recognizing the boundaries, frameworks, and objectives of children’s literature for Kurdish children’s literature and especially for writers in this field.

Lastly, the book *Girr û Gallî Mindallanî Kurd-Dîrokçeya Çapemenî û Medyaya Zarokan a Kurdî* was reviewed by Neslihan Güneş Erol. Erol, along with the introduction of the book, has also mentioned some of the weak points of the book and has also stated that it provides readers with a broad context for the history of this area, especially by the publishing and the media.

Undoubtedly, this issue has not only been formed by my work. First of all, the writers and translators who participated in this issue with their works, the reviewers and editors who read, edited the article and made them more accurate with their suggestions, as well as the editor-in-chief Assoc.Prof. Dr. Ahmet Kırkan and Assistant Editor Dr. Şehmus Kurt with their suggestions and contributions have contributed to the issue and helped us to present this issue to the readers. I’m grateful to each of them.

With the hope that this work will be developed through new research and expand and be transferred to future generations.

Assoc. Prof. Dr. Kenan SUBAŞI

Editor of the Special Issue of The Children’s and Youth Literature